

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia [...] z siedzibą w W.
przeciwko "T." spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.
o udzielenie informacji oraz udostępnienie dokumentów,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 lutego 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od "T." spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w W. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana T. sp. z o.o. w Ł. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], którym oddalono wniesioną przez tę spółkę apelację od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w Ł. wydanego w sprawie z powództwa Stowarzyszenia [...] (dalej: S. lub Stowarzyszenie) o udzielenie informacji oraz udostępnienie dokumentów i o zapłatę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości

orzecnictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przedsądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała kolejno na nieważność postępowania, oczywistą zasadność skargi kasacyjnej oraz występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych.

Zawarcie przesłanki nieważności postępowania wśród wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z konieczności każdorazowego eliminowania uchybień procesowych o najdonioślejszym charakterze. W związku z tym, niezależnie od zasady kontrydiktoryjności, Sąd Najwyższy bierze pod uwagę nieważność postępowania także wówczas, gdy takie naruszenie prawa dotyczy wyłącznie interesów strony przeciwnej wobec skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05). Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania należy bowiem brać pod uwagę z urzędu. Oznacza to, że możliwość uwzględnienia skargi zachodzi niezależnie od tego, czy skarżący sformułował stosowny zarzut naruszenia określonego przepisu postępowania oraz, czy wykazał możliwość wpływu tego uchybienia na wynik sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02).

Przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., dotyczy przy tym wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji. W postępowaniu ze skargi kasacyjnej kontrolą objęte jest bowiem tylko to postępowanie. Możliwość zbadania ważności postępowania pierwszoinstancyjnego zostaje otwarta dopiero

w razie postawienia w skardze kasacyjnej odpowiedniego zarzutu (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2012 r., V CSK 384/11). W takim wypadku ewentualne przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie następuje jednak na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., lecz w związku z jedną z pozostałych przyczyn kasacyjnych, które wiązać się mogą z zarzutem pominięcia przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji.

W ocenie skarżącej nieważnością dotknięte zostało postępowanie przed sądami obu instancji, gdyż pełnomocnik powoda nie został prawidłowo umocowany (art. 379 pkt 2 *in fine* k.p.c.). Nieprawidłowość ta miała wynikać z udzielenia pełnomocnictwa procesowego przez prezesa zarządu głównego S., podczas gdy ze statutu tego Stowarzyszenia wynika, że wykonuje ono czynności z zakresu zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi przez jednostkę organizacyjną Stowarzyszenia – [Z.]. Jednostką tą kieruje natomiast dyrektor, upoważniony m.in. do dokonywania czynności prawnych we wszelkich sprawach związanych ze sprawowaniem przez Stowarzyszenie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. Zdaniem pozwanej powyższe oznacza, że statut S. wyłączył uprawnienie zarządu głównego (prezesa) do reprezentowania Stowarzyszenia w sprawach związanych ze zbiorowym zarządzaniem prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi; w konsekwencji natomiast prezes S. nie mógł udzielić pełnomocnictwa do reprezentowania powódki w sprawie.

Powyższa argumentacja nie świadczy o występowaniu w sprawie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Skarżąca słusznie wskazała, że dla rozważenia kwestii nieważności postępowania bez znaczenia pozostaje fakt, iż ewentualna nieważność wynikałaby z nienależytego umocowania pełnomocnika strony innej niż wnosząca skargę kasacyjną. Nie można jednak podzielić argumentacji pozwanej w punkcie, w którym dąży ona do wykazania, że w badanym przypadku doszło do nieważności postępowania. W toku postępowania przed sądami obu instancji oraz postępowania kasacyjnego powoda reprezentowała ta sama pełnomocnik, na podstawie pełnomocnictwa udzielonego w dniu 2 kwietnia 2014 r. przez powoda reprezentowanego przez prezesa S.. Z załączonego wraz z pełnomocnictwem odpisu KRS powodowego

Stowarzyszenia wynika m.in., że prezes ten był umocowany do reprezentowania Stowarzyszenia na zewnątrz, a ponadto - jak określono to w odnośnym wpisie w KRS - że oświadczenia w zakresie praw i obowiązków majątkowych oraz pełnomocnictwa wymagały dla swej ważności podpisu prezesa. W tej samej „Rubryce 1 - Organ uprawniony do reprezentacji podmiotu” zamieszczony został wpis, że do dokonywania czynności prawnych we wszelkich sprawach związanych ze sprawowaniem przez stowarzyszenie zbiorowego zarządu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi upoważniony jest dyrektor Z.” (k. 18v.).

Wykładnia treści wpisów nie prowadzi do forsowanego przez skarżącą wniosku, że prezes S. nie był uprawniony do ustanowienia pełnomocnika procesowego w niniejszej sprawie. Teza o rzekomym wyłączeniu ww. uprawnienia prezesa S. do reprezentacji w sprawach związanych ze sprawowaniem przez to Stowarzyszenie zbiorowego zarządu prawami autorskimi - na rzecz wyłącznej kompetencji dyrektora Z., nie znajduje żadnego oparcia w treści wpisów. Nie jest także jasne odwołanie się skarżącej do aktualnego brzmienia statutu, skoro dla oceny skuteczności opisanego wyżej, a nieodwołanego nadal pełnomocnictwa, znaczenie ma sposób reprezentacji powoda w czasie udzielenia pełnomocnictwa.

Niezależnie od powyższych względów zauważyć należy, że nie znajdują uzasadnienia wnioski wywodzone przez skarżącą z wykładni § 9 Statutu S. (w jego obecnej treści). Z przytoczonych w skardze kasacyjnej postanowień wynika, że Dyrektor Z. jest upoważniony do dokonywania czynności prawnych i procesowych w określonym zakresie spraw a nie: że w ww. zakresie jest wyłącznie uprawniony, w tym znaczeniu, że następuje odpowiednie ograniczenie kompetencji prezesa S..

Niezależnie od innych, podnoszonych wyżej względów nie sposób zatem uznać, by w czasie udzielania ww. pełnomocnictwa takie ujęcie sfery kompetencji Dyrektora Z. prowadziło do wyłączenia uprawnienia do reprezentacji przydanego prezesowi S. - w pełnym zakresie, w tym do wykonywania podstawowej działalności statutowej Stowarzyszenia, jaką jest zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi na rzecz uprawnionych.

Jako kolejną przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na jej oczywistą zasadność. Oparcie wniosku na tej przesłance wymaga

wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Pozwana wiązała oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z pominięciem przez Sąd Apelacyjny nieważności postępowania, która zaistniała przed Sądem pierwszej instancji, z szeregiem naruszeń prawa procesowego, które wiązane były z twierdzeniem o naruszeniu zakazu orzekania ponad żądanie, a także ze sposobem sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Przedstawiona wyżej argumentacja, przecząca wystąpieniu w sprawie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., wyklucza wniosek o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w związku z rzekomym naruszeniem przez Sąd drugiej instancji art. 379 pkt 2 k.p.c.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej nie wynika również z rzekomego naruszenia przez Sąd Apelacyjny zakazu orzekania ponad żądanie. Skarżąca twierdziła, że doszło do naruszenia m.in. art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. przez nakazanie pozwanej udostępnienia powodowi informacji w zakresie przedmiotowo szerszym, niż żądał on tego w ostatecznie zmodyfikowanym powództwie, a także za okres dłuższy niż wynikało to z żądania pozwu. Porównanie argumentacji zawartej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem wyroku Sądu Apelacyjnego, sentencją zapadłych w sprawie orzeczeń oraz *petitum* pozwu i pism modyfikujących żądanie powoda nie prowadzi jednak do wniosku o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej mającej wynikać z ww. przyczyn opisanych przez skarżącą.

W zakresie, w jakim skarżąca dostrzega orzeczenie ponad żądanie przez nakazanie jej udostępnienia informacji za okres dłuższy niż wynikać to miało z żądania S., Sąd Apelacyjny przedstawił spójne, logiczne i uzasadnione

stanowisko, z którego wynika, że uznał on rzekome ograniczenie temporalnego aspektu żądania za oczywistą omyłkę pisarską, popełnioną przy okazji modyfikacji powództwa. Nie bez znaczenia pozostaje, że stanowisko to Sąd drugiej instancji oparł na stosownym oświadczeniu pełnomocnika strony powodowej. O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie świadczy również rzekome naruszenie art. 383 k.p.c. Skoro bowiem Sąd drugiej instancji uznał, że doszło do oczywistej omyłki pisarskiej, a czasowy zakres żądania nie został ograniczony, to nie można przyjąć, by doszło do rozszerzenia żądania pozwu na etapie postępowania apelacyjnego. Wywody skarżącej nie prowadzą bowiem do dostrzegalnego *prima facie* wniosku o tym, że stanowisko Sądu Apelacyjnego było błędne.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej nie wynika również z analizy przedmiotowego zakresu informacji, do których przedstawienia zobowiązano pozwaną. Porównanie ostatecznie ukształtowanego zakresu żądania powoda co do punktu 2 A *petitum* pozwu (k. 555-556 w zw. z k. 2v.) wskazuje, że na skutek modyfikacji powództwa S. nie zrezygnowało z zawartego pierwotnie w punkcie 2 A a) żądania wyszczególnienia ilu abonentów korzystało z poszczególnych pakietów programowych, a jedynie przeniosło tę część żądania do punktu 2 A b) *petitum*. Zmiana powództwa miała w tym zakresie charakter redakcyjny, a uwzględnienie żądania pozwu co do obowiązku przekazania powodowi informacji o liczbie abonentów korzystających z jednego, bliżej oznaczonego pakietu, w istocie świadczyło o uwzględnieniu powództwa jedynie w części. Skoro bowiem powód żądał informacji dotyczących wszystkich pakietów, to nakazanie pozwanej przedstawienia ich co do jednego z nich w sposób oczywisty nie stanowiło przekroczenia zakresu żądania. Stanowisko zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera się zatem na nieporozumieniu, wynikającym zapewne z odmiennego niż pierwotny sposobu zredagowania żądań powoda w piśmie modyfikującym powództwo.

Zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wywody nie świadczą również o tym, że w sprawie zachodzi oczywista zasadność skargi kasacyjnej spowodowana nieprawidłowym sporządzeniem uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

(w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r.) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może usprawiedliwiać podstawę kasacyjną naruszenia przepisów postępowania jedynie wyjątkowo: wówczas, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie posiada wszystkich koniecznych elementów lub zawiera braki uniemożliwiające przeprowadzenie jego kontroli kasacyjnej (wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., V CSK 115/18). Tym samym tylko szczególnie rażące, kwalifikowane wady obarczające uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia mogą przełożyć się na wniosek o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z wywodów skarżącej nie wynika, by w sprawie doszło do tego rodzaju naruszenia wskazanych unormowań; przeciwnie, koncentruje się ona na oczywistych nieścisłościach, które nie tylko nie uniemożliwiają, ale nawet nie utrudniają w istotnym stopniu zrozumienia toku wyводу Sądu Apelacyjnego. O tym, że uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia poddaje się kontroli kasacyjnej, świadczy merytoryczne odniesienie się do niego przez pozwaną - także w zakresie, w którym ma ono, zdaniem skarżącej, nie spełniać standardów wynikających z art. 328 § 2 k.p.c. w dawnym brzmieniu.

Jako ostatnią przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie tej przesłanki wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi

Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego jak i ochronę praw prywatnych.

Skarżąca sformułowała cztery pytania, które w jej ocenie stanowią istotne zagadnienia prawne występujące w sprawie. Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie prowadzi jednak do konkluzji o występowaniu w sprawie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Pozwana nie wykazała, by sformułowane przez nią problemy były istotne i wiązały się ze szczególnymi trudnościami, bądź też by możliwe było przedstawienie przekonującej argumentacji za różnymi, rozbieżnymi odpowiedziami na sformułowane w skardze pytania. Należy podkreślić, że wykładnia stanowi normalny, konieczny element procesu sądowego stosowania prawa, toteż sam brak orzecznictwa Sądu Najwyższego w jakimś przedmiocie, nowość unormowania czy zawarcie w ustawie przepisów intertemporalnych nie stanowi przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.